

Poletje

Toplo. Vroče. Sončno. Soparno. Neznosno. Nevzdržno. Te in še marsikatero druge, bolj ekspresivne besede se zelo rade pojavljajo v naših vsakdanjih pogovorih. Pravzaprav ni stavka, ki ne bi bil poln takšnih izrazito poletnih izrazov. Nič čudnega. Poletni meseci so s tega vidika res neizprosni. Vročina nikomur ne prizanese, na tak ali drugačen način. Treba jo je upoštevati. Vsak pa jo prenaša na svoj način, skuša se ji zoperstaviti in izničiti njeno moč. Eden gre rad k morju, tam se uleže na brisačo, nastavi se sončnim žarkom in se stoično in negibno poti, cvre, praži in preden zogljeni skoči v vodo in se tako skuša ohladiti. Vendar ne odneha: znova se uleže na brisačo, se nastavi soncu...

Drugi pa, bolj pameten od prejšnjega, skuša zdržati čim dalj časa v morju, kjer se namaka kot... umazano perilo.

Spet drugi – to so večinoma moški (pa brez zamere) – gre k morju in tudi kakšen "toč" si privoščijo, ves ostali čas pa spi v senci in lahko samo upamo, da ne bo smrčal preveč naglas (tudi to se dogaja!)

Naslednji primer bi lahko bil tale: sovraži plaže, sončenje in kar še spada zraven ter se zato zateče v hribe, kjer je temperatura znatno nižja, vsaj ponoči. Tam se sprehaja v zeleni senci gozdov, diha čist in svež zrak ter, če ga je volja zaplava v ledeno-mrzlo vodo jezera, ki ga lahko tudi pretirano ohladi.

Najde pa se tudi tisti, ki se vročini zoperstavi z negibnostjo, češ več se gibam, več mi je toplo, torej najbolje bo, da se sploh ne premaknem. Tak tip ostane doma, zapre vsa polkna, se skriva v najbolj hladni kotiček stanovanja ali podzemsko klet in tam v miru ždi. Še marsikaj počne človek v boju proti vročini: nastavi klimatizator v svoj urad ali, bolje, v avto, se tušira štirikrat na dan, spi pri odprtem oknu, beži iz mesta na kraško planoto, kjer je hladneje (dovolj, da poslušate poročila o temperaturi po radiu Trst A), neprestano pije litre in litre vode (in se poti...)

Še in še bi lahko naštevali, a za konec samo par bodrilnih besed: pozabimo na toploto, "moško" jo prenašajmo, pravzaprav skušajmo jo uživati in jo "vsrkati", da ne bomo pozimi tarnali: "Uf, kako je mrz".

Maša Bandelj

MLADINSKI DAN NA PROSEKU

Mladi iz tržaških župnij smo čez celo leto enkrat mesečno oblikovali mašo, vsakič v drugi župniji. Tako smo letos bili v Mačkoljah, Opčinah, Podlonjerju in sv. Jakobu. Ideja o mesečnih mladinskih mašah se je pred dvema letoma porodila openskemu župniku Zvonku Štrublju. Namen mladinskih maš je, da se mladi iz različnih tržaških župnij enkrat mesečno srečujemo in se med seboj spoznavamo, obenem pa da dokažemo, da se tudi aktivno vključujemo v župnijsko življenje.

V nedeljo, 19. junija, je bila zadnja mladinska maša. Ker je ta predstavljala zaključek "sezone" smo se odločili, da bomo kar cel dan preživeli skupaj. Zbrali smo se na Božjem Polju, pri Skupnosti Družina Opčine, ki nam je velikodušno dala na razpolago svoje dvorišče, kjer smo imeli skupno kosilo. Skupnosti se prav lepo zahvaljujemo za pomoč pri organizaciji mladinskega dneva. Popoldne smo v senci košatega hrasta imeli pevske vaje, nekateri so kljub pekočemu soncu igrali nogometno tekmo, tretji pa so priklenjeni pred televizijo sledili nogometni tekmi svetovnega prvenstva (to pa lahko opravičimo, saj se SP v nogometu odvija vsaka štiri leta). V našo sredo smo povabili skupino Šotorovcev iz Ljubljane in pevsko skupino Lampice iz Ptuj. Mašo smo popoldne imeli v jami Pečina na Proseku, daroval jo je Zvone Štrubelj. Kaj jama predstavlja za domačine, je nakazal Prosečan Franc Husu, ki je sicer župnik v Altamuri pri Bariju. Maša v kraški jami ni nekaj vsakdanjega, zato smo jo kar lepo doživeli. Po maši pa so Lampice imele koncert v proseški cerkvi. Pesmi so se prepletale z branjem misli in zgodbic.

Mladinski dan je lepo uspel in nam je dal možnost, da smo delovanje zaključili vsi skupaj in da so nam pri tem pomagali novi prijatelji iz Slovenije.

M.B.

Draga mladih 1994

”Zaposlovanje mladih“

Letošnja Draga mladih je razvrščena v tri sklope, ki si jih lahko ogledamo po njihovi vsebinski plati. Predavatelji prihajajo od vsepovsod ter so hkrati visoki državni uslužbeni ali pa strokovnjaki za posamezna področja. Poglejmo si posamezna predavanja:

1.9.1994

ČETRTEK POPOLDNE

V primeru zaposlovanja se vse bolj uveljavlja pojem projektne – timskega dela, saj se zaradi novih gospodarskih panog in predvsem zaradi vse bolj agresivnega pristopa, tako v gospodarstvu, kot v privatnem življenju potrebuje nove ljudi, z novimi neklasičnimi znanji. Ta trend ekipnega dela prinaša s seboj nove zahteve po čisto človeških kvalitetah, ki tudi stopajo v ospredje. Vse večje zahteve so po komunikativnosti, po sposobnosti dogovarjanja in samostojnega odločanja. Vse to je nujno za vse članke neke delovne skupine. Zato bo mo-

ral posameznik sam pri sebi ali pa preko organiziranih tečajev izpolnjevati svoj osebni stil ter hkrati raziskovati samega sebe, da bo našel odgovore na vprašanje, česa je sposoben in česa ne. Od ljudi se v kadrovske službah ne zahteva zgolj znanje, ampak vse bolj tudi kopica drugih sposobnosti, ki nimajo nobene zveze s človekovim strokovnim usposabljanjem. Danes kadrovske službe postajajo rentgenske postaje, kjer ti zdravniki raziščejo tvojo notranjost.

2.9.1994

PETEK DOPOLDNE

Gospodarski trendi v Evropi so zanimivi z več zornih kotov. Veliki giganti se ukvarjajo s presežki delovne sile (avtomobilska industrija, jeklarne, drugo). To je posledica velike avtomatizacije proizvodnje, s čimer se vloga delovne sile izgublja. Presežki delovne sile pa najbolj prizadenejo prav mlade. Miselnost menedžerjev je tukaj

VSESLOVENSKO SREČANJE MLADINE V STIČNI

Tudi letos se bo ob začetku novega delovnega leta katoliška mladina iz cele Slovenije srečala v Stični. Letošnje srečanje bo v soboto, 17. septembra. Oblikovali ga bodo med drugim don Pierino (znan zaradi svojega dela z narkomani) in člani ansambla Čuki. Na srečanje je vabljen tudi zamejska mladina: kdor se ga želi udeležiti naj se javi Zvonetu (211276) ali Bredi (211551).

tista, ki mlademu človeku predpisuje največjo možnost prilagodljivosti, kar priznava tudi evropska politična struktura. Posledica take miselnosti je prav gotovo nastanek večjih evropskih programov, ki omogočajo mladini veliko mobilnost. Vse je sicer naravnano v smeri izobraževanja samih udeležencev in spoznavanja novih krajev, okolij in držav. Vendar to ni edini razlog. O teh drugih razlogih pa nam bo spregovoril petkov dopoldanski predavatelj.

Sam gospodarski razvoj pa je zanimiv tudi zaradi tega, ker nekatere industrijske panoge zamirajo, pojavljajo pa se nove. Človek, ki sledi tem spremembam lahko oceni, v kakšna znanja je pametno vlagati svojo energijo. Dejstvo je, da človek teži k vse večjemu "lagodju", zato mu "moramo" ponuditi vse več ugodnosti. Konkretno imam v mislih razvoj turizma, gostinstva, trgovine. Ravno tako je na pohodu informacijska revolucija. Računalniško informacijski centri bodo zahtevali zopet neko specifično delovno silo, zato je tudi tu potrebna tudi velika prilagodljivost. O teh predvidevanjih pa nam bo spregovoril drugi dopoldanski predavatelj. ➔

PRIJAVNICA ZA 4. DRAGO MLADIH

(Park Finžgarjevega doma, oz. Marijanišča na Opčinah, 1., 2. in 3. sept. 1994)

IME

PRIIMEK

NASLOV

TELEFONSKA ŠTEVILKA.....

UDELEŽIL SE BOM CELOTNEGA PROGRAMA

(obkrožite svoj odgovor): DA NE NE VEM

Kdor se prijavi, ima avtomatično rezervirano mesto za prenočevanje, za let in za hrano. Za te usluge je organizator letos določil prispevek 3000 SIT. Po možnosti naj udeleženec prispevek plača ob vpisu. Če se iz kateregakoli razloga premisli in se Drage mladih ne namerava več udeležiti, naj to nemudoma javi organizatorjem (vsaj do vključno 29. 8.). S seboj naj udeleženec prinese spalno vrečo.

Prijavnico pošljite na enega naslednjih naslovov: MOSP, ul. Donizetti, 3, 34100 – Trst, Italija, tel. 40/370846, fax 40/633307

ZKŠ, Jurčičev trg, 2 61000 – Ljubljana, tel. št.: 61/211136

ZKŠ AMOS, Koroška cesta, 1, 62000 – Maribor, tel. št./fax: 62/24790

2.9.1994

PETEK POPOLDNE

Študijski dnevi Draga so vedno bili in so še tudi danes aktualni zaradi svoje kritičnosti. Draga mladih tu težje najde interes razkrivanja tabujev. Ravno z zadnjim predavateljem pa lahko povzroči tudi to. Predavanji v četrtek popoldne in v petek dopoldne povsem jasno napeljujeta v spoznanje, da je mlademu človeku potrebno omogočiti, da se o svoji zaposlitvi odloča dalj časa in to na strokoven in tehten način. O teh pristopih nam bodo govorili predstavniki avstrijske vlade na čelu s svetovalko ministra za delo in socialne zadeve. Slovenski predstavniki (tu je izjema privatna agencija Leila) ne morejo ponuditi konkretnih odgovorov, kaj je na tem področju narejenega, zato upamo, da jim bo predvideno srečanje v korist. Dejstvo je, da moraš pri izbiri svojega poklica upoštevati vse tisto, o čemer sta govorili prvi dve predavanji. Predvsem je pomembna tvoja samoiniciativnost in zavest, da si je pametno poiskati tak poklic, v katerem boš potem užival vse življenje. Nasveti in predlogi, ki jih dajejo starši, niso vedno najboljši, ker so preveč prepleteni z željami očetov in mater glede njihovih otrok. Večjo težo morajo tu dobiti strokovnjaki za ta področja, ki preko posebnih mladinskih centrov približajo odgovore, ki jih mlad človek išče o svoji profesionalni karieri. Zato bomo te praktične pristope, ki jih ima na voljo avstrijska mladina, skušali prenesti tudi v Slovenijo.

Janez Drnovšek

(član pripravljalnega odbora)

**VANJA CVELBAR
ALENKA HROVATIN
SARA BALDE'**

*so uspešno opravili maturitetni izpit
na znanstvenem, oziroma
klasičnem liceju v Trstu.
Iskreno jim čestitajo člani*

SLOVENSKEGA KULTURNEGA
KLUBA

in

GLEDALIŠKEGA KROŽKA
SLOVENSKEGA KULTURNEGA
KLUBA

Čikole čakole

Čeprav letošnja zima ni bila ne vem kako huda, je le zamrznila nekatere ostre jezike, npr. našega. Tako so Čikole Čakole oživele šele ob začetku letošnjega poletja... morda tudi zato, ker iz ankete o Rasti izhaja, da je naša rubrika daleč najbolj priljubljena pri bralcih... No, pa pogledjmo, katere tarče so si Čakole tokrat izbrale!

– Prvi je na vrsti Slomšek. "Menda ne naš kandidat številka ena za svetniški sij!" boste rekli. Prav on. Nekateri maloverni si upajo trditi, da se v Rimu tako obotavljajo z njegovo beatifikacijo, ker da dela premalo čudežev. Zmota, dragi moji, zmota! Le pogledjte, kako se pred njim čudežno odpirajo vsa vrata in se zglajujejo vse poti! Hoče v Nemčijo? Nič lažjega. Hoče v Argentino? Še lažje. Kaj pa v Rim? Nekateri so bili prepričani, da ga tam nočejo. Toda škof Slomšek je prišel tudi tja in še prav slovesno so ga sprejeli. Kako to? Če smo odkritosrčni, mu pravzaprav vrat večnega mesta niso odprli hagiografi, zgodovinarji, monsinjorji in molitve vdanih vernikov. Vsa zasluga gre... Aleksiju Pregarcu! In kdor pozna Aleksija Pregarca, nam bo gotovo verjel. Če si da on nekaj v glavo, bo vztrajal do konca! Je morda med vami kdo, ki bi si mu upal reči ne?!

– Tudi Samo Pahor se je menda odločil, da se bo boril raje za Slomška kot za Prešerna. Čakajte! Ne, ne prenaaglite se! Že res, da smo rekli, da dela Slomšek zadnje čase nenavadno dosti čudežev, ampak našega nacionalnega Samota pa še ni spreobrnil. Njegova odločitev za Slomška nima nikakršnih verskih vzgibov. Govorili smo samo o šoli s tem imenom. Pravijo, da Samo ne misli več ravnateljati na šoli Prešeren, ker so tam dijaki premalo občutljivi za njegov boj za uveljavljanje slovenščine. Oni so pač ubrali... Novo pot in če bi se tudi slučajno imenovala La nuova via, to gospoda ravnatelja nima kaj zanimati. Oni njemu pustijo svobodo, da obrca po svoji želji kateregakoli orožnika in če ga bodo zaradi tega zaprli, se samo priporočajo, naj se to zgodi med šolskim letom, da bodo lahko iz solidarnosti stavkali, drugače pa so toliko demokratični, da mu dovoljujejo lastne izbire. In enako demokratičnost pričakujejo od njega, se razume! Če bo torej še enkrat zahteval od njih slovenščino v šolskem glasilu, ga bodo tožili, ne pa samo razglasili za nedemokratičnega cenzorja! In tako je ravnatelj Samo ugotovil, da ima zaenkrat kar dovolj tožb po rokah in je poslal dijake Prešerna... na tisto pot! Sam pa se bo vrnil v toplejše in dovtetnejše Slomškovo naročje.

– Pravijo, da je bil primer za nekatere ravnatelje tako šokanten, da se sploh ne upajo več boriti za pravice slovenstva in slovenščine. Če jih niti dijaki ne poslušajo, si lahko predstavljate, kako je s profesorji! Kje bomo torej našli Don Kihota, ki bo skušal dopovedati profesorjem, da ni najbolj zgledno zanje, če vpisujejo svoje otroke v italijansko šolo ali svojo lastno osebo v neofašistično stranko?! To, da pravzaprav od slovenstva živijo, pa sploh ni noben argument! Saj jih plačuje država! Katera? Italijanska. Torej nima smisla, da bi se slovenski ravnatelji smešili s čudaškimi moralnimi principi. Ali da bi se vtikali v njihovo privatno življenje! Če so dijaki govorili o cenzuri, gremo tu že precej dalj! To je omejevanje zasebne svobode, kršenje človekovih pravic, skratka: fašizem!

Iz Mongolije v NŠK: pogovor z Ujin Amarsanaa

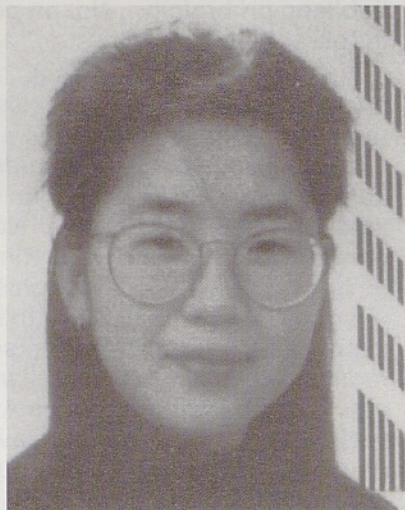
Tokrat imamo v gosteh mlado Mongolko, ki je običajnim obiskovalcem Narodne in študijske knjižnice v Trstu že znana oseba: to je Ujin (izg. Udžin), 20-letna študentka Ekonomske fakultete na tržaški univerzi. Pogovor je potekal v italijanščini, ki jo Ujin zelo dobro obvlada.

Najprej bi se ti rada zahvalila, da si se odzvala povabilu Rasti čeprav bi tole vroče julijsko jutro bilo primernejše za kopanje kot pa za intervju na sedežu knjižnice. Takoj na začetku bi te povabila, da nam razkriješ skrivnost, kako je mlada Mongolka prišla študirat v Italijo in se znašla v NŠK.

Doma sem iz Ulan Batorja, glavnega mesta Mongolije. Moja družina ni zelo številna: poleg staršev imam še starejšega brata in mlajšo sestro. Od nekdaj me je mikalo, da bi prišla v Italijo: jezik mi je bil vedno zelo všeč (čeprav nisem znala niti besedice), tako melodičen se mi je zdel: zanimala sta me tudi italijanska kultura in način življenja. Ko mi je bila dana možnost, da pridem študirat sem, sem priložnost izkoristila; izbiira mesta ni bila lahka: končno pa sem se le odločila za Trst, saj se tu nahaja mongolski konzulat, na katero bi se lahko obrnila za pomoč in za časopise in revije v mojem jeziku (glede tega so še najboljše organizirani Mongolci v Nemčiji). Sredi januarja leta 1992 sem se preselila v Trst in sledila tečaju italijanščine na italijanskem liceju Dante, kjer sem spoznala veliko drugih tujcev.

Mongolija je za povprečnega zahodnjaka bolj ali manj neznana dežela: kvečjemu pozna yurte (večji okrogli šotori, kjer prebivajo polnomadski živinorejci – op.ur.), kaj več pa skoraj gotovo ne. Kot domačinka kako bi nam predstavila svojo domovino?

Mongolija je izredno prostrana dežela: kilometre in kilometre je tu

sama neobljudena ravnina: prebivalci teh zelenih planot so v glavnem polnomadi, ki živijo v yurtah: notranjost teh šotorov je izredno zanimiva, saj je pohištvo izdelano na roko, poleg tega pa še v precej kričečih barvah (tako npr. v oranžnih tonih). Mongolci so zelo gostoljuben narod: radi postrežejo gostu in so na smrt užaljeni, če njihovega gostoljubja tujec ne sprejme!

Omenila bi tri važnejša mesta: to so Ulan Bator, prestolnica; Erdenet (industrijsko mesto) in Darhan (tudi bolj razvito). Tu so potem še druga manjša naselja: v glavnem jih sestavljajo yurte in so precej rakropljena; lahko se zgodi, da od enega takega mesteca do drugega je več ur razdalje – vmes pa sama prostrana nižina.

Zemlja je bila nekoč last države, po letu 1991 pa se privatizacija počasi uveljavlja tudi pri nas. O teh procesih nisem najbolj seznanjena, saj me že skoraj tri leta ni domov (letos avgusta se bom pa le vrnila na počitnice).

Sprašuješ, kako je z jezikom in vero: no, mnogi so prepričani, da je mongolščina zmes ruščine in kitajščine, pa ni tako; pripada alajskim jezikom, uporablja cirilico in se popolnoma razlikuje od prvih dveh.

Vera pa je bila še do nedavnega prepovedana, sedaj pa se veliko ljudi spreobrača in sprejema t.i. "rumeni lamaizem" (obstaja več oblik lamaizma – od "rjavega" do "oranžnega"; različni nazivi se verjetno nanašajo na barvo meniške halje). Veliko porušenih templjev so tudi začeli urejati ali celo na novo postavljati.

Ko si dospela v Italijo, si se morala soočiti s popolnoma tujim svetom. Ti je bilo na začetku zelo težko? Kaj pa misliš o Trstu?

Že same razdalje so ... blazne. Pomisli, z vlakom bi se morala štiri dni peljati do Moskve, nato še tri dni do Trsta; z letalom bi se vozila okrog 12 ur. Na začetku sem res imela precej težav; nikogar nisem poznala, na univerzi si nisem upala vprašati pomoči, saj jezika nisem obvladala in mi je zato bilo nerodno. Tudi način življenja in mišljenja mi je delal preglavice. Sedaj pa lahko rečem, da se v Trstu počutim prav res dobro, všeč so mi stavbe in ljudje (čeprav so bolj zaprtega značaja; ko pa te spoznajo in sprejmejo, so zelo v redu). Imam veliko prijateljev in mi prav nič ni žal, da sem tu.

Na tržaški univerzi študiraš ekonomijo: kam misliš po dokončanem študiju? Morda nazaj v Mongolijo?

Kot sem ti že povedala, se bom avgusta vrnila domov: tako bom lahko na lastne oči videla, kaj se je spremenilo v teku skoraj treh let. Ko sem odšla iz Mongolije, je bilo bolj malo kulturno – ekonomskih stikov z zahodnim svetom (kvečjemu turneja kake baletne skupine); približno eno leto in pol pa se kulturne in finančne delegacije zelo pogosto odpravljajo na Vzhod in obratno: tako se redno dva operna učitelja tržaškega konservatorija Tartini zadržujeta v Mongoliji; Center za fiziko pri Miramaru gosti več mongolskih znanstvenikov in raziskovalcev; Master Business School razpisuje štipendije

tudi za študente moje narodnosti; da ne govorim o tržaški Trgovinski zbornici, ki je na Vzhodu navezala obe-tajoče stike na ekonomsko – finančni ravni. Mislim res, da bom po dokončanem študiju imela kar nekaj možnosti za zaposlitev doma.

Sedaj je na vrsti neizogibno vprašanje: poznamo te kot običajnega gosta NŠK; kako si sploh zašla v slovensko družbo? Kako se počutiš v naši sredi?

Ko sem prišla v Trst, sem živela v dekliškem zavodu, nato sem se preselila na Ulico Cologna. Kaj kmalu sem opazila, da so bile italijanske knjižnice (posebno tista na glavni univerzi) preobljudene, poleg tega pa si tam lahko samo študiral, ne pa tudi imel stikov z ostalimi obiskovalci. Prijatelj mi je takrat svetoval, naj pridem v NŠK: res je tudi ta včasih premajhna za vse obiskovalce, vendar pa je zelo lepo urejena in mirna; tu lahko študiraš brez problemov, imaš pa tudi stike z ostalimi.

S Slovenci nisem imela nobenih težav: posebno knjižničarke se mi zdijo zelo prijazne in ustrezne; rade volje ustrezajo meni in neki moji prijateljici, Italijanki, ki piše tezo in jih večkrat prosi za pomoč. Že vem, kaj me boš vprašala: če znam kaj slovenščine, mar ne? No, zelo malo, pogledjmo: "Počakaj" (ko knjižničarke ne morejo tako priti na roko obiskovalcu); "Dober dan"; "Hvala". Bojim se, da je tu vsa moja slovenščina; sicer poznam srbohrvaščino, vendar ima slovenščina drugačne naglase, njena izgovarjava se mi zdi mehkejša.

Z intervjujem sva pri kraju; še nekaj pa bi te rada prosila: pred časom smo v gosteh imeli Albani, ki sta Rast seznanili z albanščino; bi nam tudi ti posredovala kaj v mongolščini in tako dala našemu listu bolj "mednarodni" značaj?

Rade volje, čeprav že vem, da me bo po objavi sram zaradi dokazane banalnosti! No, torej: "Udriji mend. Unodoor ih haluun udor braina." Pomen pa je ta: "Dober dan. Danes je zelo vroče."

Res ni treba, da ti je nerodno: v naš list si ponesla nekaj Vzhoda; hvala lepa za intervju in ... nasvidenje v knjižnici.

Neva Zaghet

Psihozanimivosti

Pred nekaj tedni sem se udeležil dvodnevne kongresa, ki ga je organiziral Grafološki Inštitut na liceju Dante Alighieri. Zelo zanimivo je bilo predavanje, v katerem je bilo govora o problemih, ki jih imajo nekateri nezreli študentje po končanem univerzitetnem študiju. "Ko bom zaključil študij, si bom poiskal zaposlitev..." so tile mladeniči večkrat ponavljali v pubertetni dobi; čutili so se varne, ker so vedeli, da se bodo učili še veliko let. Leta so minevala in sedaj, ko zapuščajo šolsko okolje, živijo v paniki in negotovosti; prijatelji jim ponavljajo: "Prišel je čas, ko se boš moral vključiti v delovni svet...".

Zelo pogoste so v tem prehodnem obdobju psihosomatske motnje ali celo hujše bolezni. Tile problemi se izražajo tudi v pisavi. V tem zelo neprijetnem položaju lahko mlad člo-

vek izbere tri možne rešitve: 1) lahko se spopade z vsakdanjimi problemi in se skuša uveljaviti na delovnem področju; 2) pasivno sledi zunanjim dogodkom, beži pred odgovornostjo in si želi, da bi drugi skrbeli zanj; 3) beži pred realnostjo in se zateče v svet duševnih bolezni.

Grafolog lahko sledi pisalnemu razvoju teh oseb in lahko spozna, kako se bo mlad človek obnašal v trenutku, ko bo moral zapustiti varno šolsko okolje in stopiti v neznan delovni svet.

Andrej Zaghet

P.S.: V prejšnji številki Rasti je prišlo do tiskarskega škrate. Izpuščen je bil sledeči stavek: "kajti njihovo tarnanje pred izpitom jim omogoča, da zmanjšujejo notranjo napetost, ali pa, da se je celo znebijo."

ZNANSTVENI KOTIČEK

Ureja F. J. Mljač

Šah in računalništvo

Nedvomno prav vsi poznate "kraljevo igro"; ne, s tem ne mislim na razne ljubezenske afere med princem Charlesom in Diano, ampak na svetovno znano igro šah. Z njo ste se vsaj enkrat v življenju srečali. Čeprav so glavna pravila enostavna, je igra še kar zapletena. Vendar je, vsaj po mojem mnenju, še drugi razlog, ki ovira večji razmah te igre: potreba po soigralcu. Za šahovsko partijo namreč sta potrebna dva igralca. Če pa nisi član kakega šahovskega kluba, si s težavo poiščeš soigralca.

Potemtakem je treba najti primeren nadomestek, so si mislili strokovnjaki; izumiti bo torej treba šahovski stroj. Z leti so se tudi vrstili poskusi, toda le z nastopom računalnikov je človek dobil dober nadomestek. Šah je namreč odlična odskočna deska za preučevanje umetne inteligence. Prvi komercialni šahovski programi so se pojavili leta 1976. Zaradi ovire slabega, tedaj še ne dovolj razvitega hardverja, je njihova uspešnost bila zelo skromna. Večina šahovskih velemojstrov pa jih je kar v nič devala. Boljše dosežke so doživeli le programi, pisani za takratne super računalnike (Cray XMP, Vax itd.) ali pa posebno za šah zgrajeni računalniki. Pravo senza-

cijo pa je leta 1988 sprožil program DEEP THOUGHT. Ta je namreč na odprtem šahovskem turnirju v Long Beachu zasedel drugo mesto.

Danes delimo področje šahovskega računalništva na dva dela: prvi del predstavljajo programi, pisani za PC (npr. Fritz I in 2, Chessmaster itd.), v drugi del pa postavljamo šahovske mikroročunalnike (Mephisto, Saitek, Fidelity itd.).

V kategoriji programov za PC je situacija precej odprta: skoraj vsi programi so namreč na istem nivoju. Drugače je med šahovskimi mikroročunalniki, saj na tem področju prednjači firma Hegner & Glaser. Ti so izdelovalci znane serije MEPHISTO, ki je prisotna na trgu že od leta 1983.

Program Mephisto Genius, delo mladega programerja Richarda Langa, je letošnji svetovni prvak med šahovskimi programi. S približno 2100 točkami ELO zaseda na svetovni jakostni lestvici precej visoko mesto. Raziskovalni program iz IBM-jevih delavnic v Yorktownu DEEP BLUE pa zaseda na tej lestvici še višje mesto, ne zelo oddaljeno od svetovnega prvaka Gari Kasparova in ostalih velemojstrov.

F.J. Mljač

Jože Pretnar je bil v svojih mladih letih čvrst gorenjski kmet. Vse življenje je delal na svoji zemljici. Sedaj se je bližal že stoletju, v svojem dolgem življenju pa je doživel marsikaj, tako dobrega kot tudi hudega. Najhujše je bilo zanj, ko je nekaj let prej popolnoma izgubil vid. To ga je tako potrla, da se je trmasto zaprl vase in z ljudmi začel ravnati grobo. Hišna pomočnica Tina, vsi domači in pa starejši sosedje so ga kljub temu imeli zelo radi, kajti bil je nekakšen oče vseh vaščanov; mladi pa niso mogli razumeti njegove bolečine in grenkobe, zato so se ga raje izogibali, češ "da je stari očka itak zblaznel."

Njegova bolečina pa je bila še toliko globlja, ker je razumel, da se bliža koncu življenja, na dolgi poti pa ni našel odgovorov na vprašanja, ki si jih je že kot otrok vztrajno postavljal: zakaj me je Bog posadil na to zemljico in... ali je sploh Bog?

Taka vprašanja so ga mučila celo življenje. Hodil je tudi k maši, "...ker se za poštenega človeka pač spodobi, da se tu pa tam prikaže v cerkvi..." V resnici pa je stopal v božje svetišče, da bi morda tam našel tako nujne in pomembne odgovore. A zaman. Mladi bi pač enostavno odgovorili, da se na taka vprašanja ne more najti odgovora, da Boga ni, ker ni logično, da bi bil. "Ha, lahko je tako govoriti," je mislil. A ni se spomnil, da je tudi on le nekaj let prej govoril prav tako. Tedaj ni še čutil, kako ga smrt zasleduje. Pravil je enostavno: "V svojem življenju sem marsikaj videl, Boga pa še nikdar. Kako naj torej rečem, da je? Kje so dokazi?" Na dnu svojega srca pa je vedno čutil, da ni stvar tako preprosta, da se ne da razumeti takih stvari enostavno s čuti...

Zadnja leta se je napetost v njem stopnjevala. Tesnoba in strah, da ne bo dočakal odgovorov, sta rasla iz dneva v dan in ga čedalje bolj stiskala v svoje pogubno zobovje. Večkrat so domači slišali njegove krike, rojene iz jeze in zagrenjenosti. Takrat se ga je bala celo Tina, ki ga je med vsemi imela najraje. Niti ona ni vedela, kaj ga muči, mislila

Zdaj končno vem!

je, da stari oča včasih res zblazni in da ga je v takih trenutkih bolje pustiti pri miru.

Nihče ni torej vedel, kaj je starega Pretnarja mučilo do skrajnosti. In glej, ravno pred koncem življenja se mu je zgodilo nepričakovano.

Bilo je pozno zvečer, ko je huda nevihta stisnila v svoj razburljivi objem vso Gorenjsko. Stari oča je sedel od zunaj, pod streho, naslonjen na težko zidovje hiše in na lastni koži čutil, kako vihar razsaja po njegovi zemlji. Nič niso veljale prošnje domačih, naj se takoj zateče v hišo; z odločnim glasom jim je preprosto odgovoril, da bo ostal zunaj. Domači so se naveličali in ga pustili, le Tina je ostala pri oknu ter zaskrbljeno gledala starega Pretnarja. Temu je bilo resnično hudo pri srcu, da je ravnal tako grobo s svojo družino, a ni smel popustiti prav zdaj, ko je čutil, da se bo nekaj zgodilo. V zraku je bilo nekaj čudežnega, nekaj neopredeljivega.

Pred njim se je stoletja star hrast upiral nevihti. Kako orjaško je zgedalo to drevo, če si ga primerjal s krhkim starčkom, ki je sključen nad

svojo palico komaj bil kos vetru! Čeprav je bil hrast votel in je imel veliko luknjo, da so otroci stopali vanj in si naredili prijetno hišico, je ta še vedno stal pokončno, trden kot zmeraj. Pretnar je slišal, kako se listi s kreplji držijo lesnatih vej, da ne bi bili pogubljeni, kako se te upogibljava ob vsakem sunku... in zdelo se mu je, da vse to vidi pred seboj, čeprav je bil popolnoma slep.

V tistem trenutku pa je strela z vso silo udarila v hrast in ta se je v hipu vnel. Stari Jože Pretnar je vstal in začel počasti stopati proti hrastu. Ničesar ni videl, a čutil je toploto, ki je prihajala iz njega in ga vabila. Ko je Tina zagledala, kaj se dogaja, je obupano zajokala in stekla proti vratom, da bi starega ustavila. A bilo je že prepozno. Ko je odprla vrata, ga je videla, kako stopa v luknjo gorečega hrasta. Še močneje je zajokala in ni pomislila, kako čudno je bilo, da je šibki starček čisto brezskrbno prišel do hrasta, njej pa je bila že pri vratih toplota mogočnega ognja skoraj neznosna. V tistem so prišli tudi ostali domači pred duri, kajti slišali so Tinin jok. Ko so razumeli, kaj se je zgodilo, so vsi zaihteli.

Toda presenečenj ni bilo konec. Po dolgih trenutkih se je iz hrasta spet prikazala Pretnarjeva podoba in počasi stopala proti domu. Domači so kar obstali, kajti nobeno živo bitje ne bi moglo preživeti v tistem ognju. Tale krhki starček pa je skoraj veselo korakal nazaj. Ko je prišel do domačih, pa se je kot kup peska zgrudil na tla in tam obležal. Kdor je bil tedaj tam, ne bo nikoli pozabil njegovih zadnjih besed, ko je ležal pod njimi in počasi ter tiho zašepetal: "Konec je mojega trpljenja. Ampak... videl sem Ga, s temi očmi sem Ga videl... in sedaj končno vem!"

In tako je izdihnil, s srečnim nasmehom na ustih in s solzami, ki so mu obilno močile lica.

Tomaž Susič

ZDAJ KONČNO VEM - Prizade-to napisano črtico odlikuje lep jezik in avtorjev smisel za pripoved. Iskanje glavnega junaka je tudi iskanje mladega avtorja. (Druga nagrada na literarnem natečaju SKK.)

Pesem

Vsa ta sivina, ki me obdaja –
to ni oblak.

Je umazana voda,
ki teče iz nas.

Neli Ban

Stvarnik rumene krogle

Ogledal si jo je: okroglo telo rumene barve, ki je svojo neizmerno toploto oddajalo naokrog. In pomislil je, da je bilo njegovo delo dobro.

Le malo prej se je odločil, da bo ustvaril novo rumeno kroglo, potem ko jih je že dolgo časa ustvarjal v različnih oblikah in v različnih krajih. In vse so bile dobre.

Rumena krogla je bila tudi tokrat center večjega prostora in ga je s svojo toploto grela. In bilo je dobro.

Stvarnik je z nasmehom pomislil, kako je zanj, ki je toliko večji in toliko bolj mogočen, ta rumena krogla izredno nepomembna in majhna; da pa je za taka bitja, ki so zanj mikroskopska in nepomembna, nekaj ogromnega in čudovitega, skoraj božanskega. In pomislil je, da je bilo tudi to dobro.

Stvarnik je tedaj odločil, da si je dovolj odpočil od ustvarjanja rumene krogle in da ga čaka še veliko dela.

Ker pa je bil stvarnik, je lahko odločal tudi o usodi te svoje rumene tople krogle. In odločil se je, da jo bo uničil, kajti sedaj je bila še lepa in dobra, in želel je, da bo v njegovem spominu vedno ostala taka.

Zato je v roke vzel neko žezlo ali trizob, ki se je srebrno blestel v luči. Na vrhu tega trizoba so v višino silile tri ostre konice. Te je rahlo zadril v toploto rumene krogle. In iz nje je bruhnila vsa njena notranjost in se kot kri razlila po prostoru, ki je kroglo obdajal. In tako je stvarnik rumene krogle, imenoval se je Tomaž, pojedel jajce na oko, ki ga je pravkar skuhal. In bilo je dobro.

In okusno.

Tomaž Susič

STVARNIK RUMENE KROGLE - Črtica se odlikuje po izvornosti zamisli in ironiji, ki jo razkriva nepredvideni končni zasuk, ki pride še bolj do izraza tudi zaradi spretnosti avtorjeve uporabe vzvišenega biblijskega izrazja. (Druga nagrada na literarnem natečaju SKK.)

Porgy and Bess

Pred nedavnim je med tržaškimi občinstvom vzbudilo precejšnje zanimanje gostovanje New York Harlem Theatra, ki je uprizoril glavno delo Georgea Gershwinja "Porgy and Bess".

Gershwin je v 20. in 30. letih zaslovel kot avtor musicalov in zabavne glasbe (npr. Rhapsody in Blue). "Porgy and Bess" je njegovo zadnje delo za broadwayska gledališča. Napisal ga je l. 1935; potem se je preselil v Hollywood, kjer je komponiral skladbe za glasbene filme, in umrl l. 1937, star komaj 38 let.

Vendar "Porgy and Bess" ni musical. Dokaz za to je že dejstvo, da ne vsebuje govora, ampak le arije, recitative in orkestralne skladbe. Zato ga je kritika definirala kot "folk opera", saj je v njem Gershwin opisal življenje v črnski četrti mesta Charleston v Južni Carolini.

Zgodba se prične z umorom: lahko živec in narkoman Crown med pretepom ubije Robbinsa. Zato mora zbežati pred policijo in zapustiti svoje dekle Bess. Čeprav jo razpečevalec mamil Sportin'Life vabi, da bi ga spremila v New York, se ona rajši zateče k pohabljenemu beraču Porgyju, ki jo ima rad in s katerim končno spozna mirno in urejeno življenje. Nekega dne se Bess skupaj s svojimi prijatelji iz črnske četrti udeleži piknika na bližnjem otoku Kittiwah. Tu jo preseneti Crown, ki je izbral ravno ta otok za svoje skrivališče, in jo prisilil, da ostane pri njem. Šele čez nekaj dni ji uspe zbežati. Vrne se

domov zmedena in bolna. Porgy ljubezivo skrbi zanjo, dokler ne okreva. Nekega dne izbruhne silen vihar. Črnska skupnost se zbere in moli, da bi Bog nevihto pomiril. Nenadoma vdere k njim Crown, ki hoče odpeljati Bess s seboj, a Porgy jo brani in med prepričevanjem Crowna do smrti zabode. Zato mora v zapor. Bess, ki ne ve, če oziroma kdaj se bo Porgy vrnil, nasede prepričljivim ponudbam Sportin'Lifea in odide z njim v New York. Ko se Porgy po nekaj dneh vrne, najde svojo barako prazno. Sosedje mu povedo, kaj se je pripetilo Bess. Tedaj vpreže svojo kožo v voziček in se odpravi proti New Yorku. Čaka ga dolga pot, vendar on se tega ne boji: optimistično gleda na prihodnost v prepričanju, da bo našel Bess in da bo z njo nekoč spet srečen.

Tole osnovno zgodbo bogati cela serija manjših pripetljajev in stranskih oseb. "Porgy and Bess" je torej epski, celovit prikaz življenja črnske skupnosti, ki združuje komiko in tragiko, resno in zabavno glasbo. Prav v tem je bistvo novosti in uspešnosti opere: Gershwin se je tu oddaljil od pocukranih lahkotnih musicalov in se usmeril v realizem ljudskega blaga. Pri tem mu je uspelo sestaviti delo, ki se sklada zokusom širšega kroga gledalcev. Zato je marsikatera pesem iz partiture zaslovela (in že to je dokaz Gershwinove veličine): kdo na primer ne pozna slovite "Summertime"?

Sara Trampuž

"Na paši"

Foto Vlastja

Amnesty International

V svojem letnem poročilu je organizacija Amnesty International opozorila svetovno javnost na stotisoče primerov zasledovanj, mučenj in zatiranja iz političnih razlogov s strani samih državnih oblasti. Takorekoč vsa zemeljska obla je soudeležena v tem mučenju, od Bosne do Ruande pa vse do t.i. "civilnih" držav (kot je npr. Avstrija) ali pa Združene države Amerike, v katerih je še v veljavi smrtna obsodba.

Organizacija Amnesty International se skuša zoperstaviti vsemu temu nasilju, bodisi z različnimi protestnimi akcijami, s tisočimi protestnimi pismi na državne oblasti, z javnim nastopanjem. Njeno delovanje ni povezano z nikakršno politično stranko in z nobeno vlado in se avto-finansira. Tako je organizacija lahko vedno ostala popolnoma neodvisna od kateregakoli političnega okrilja in je lahko v svoje vrste združila preko milijon in stotisoč članov po celem svetu.

Edini cilj je spoštovanje in zaščita človeških pravic, zato je delovanje osredotočeno predvsem na številnih primerih ljudi, ki so jih oblasti zaprle zaradi političnih, etničnih, verskih razlogov, izključujoč pa tiste, ki so v svojem delovanju uporabljali nasilje. Edino izjemo pri tem pravilu predstavljajo primeri zločincev, ki so obsojeni na smrt ali pa mučeni. V takih primerih Amnesty International seveda ne odobrava zločina, katerega je človek storil, vendar nasprotuje nehumanim 'rešitvam' problema, ki ga zločinstvo predstavlja. Mnogokatero oblasti namreč prikrito (ali pa tudi ne) odobravajo in dosledno izvajajo take akcije, kot so npr. sistematična mučenja med policijskimi preiskovanji, deportacije, raznovrstno politično in rasno preganjanje, nemotivirani procesi brez kakršnegakoli sodnega postopka ter obsodbe na smrt.

Začetek delovanja organizacije sega v leto 1961; pobudnik le-te je bil

angleški odvetnik Peter Benenson, ki je nekega dne v časniku prebral novico, da so portugalske oblasti priprle dva študenta, ker sta nazdravila svobodi. V tistem trenutku je razumel, da je za učinkovito zoperstavljanje vladni represiji nujno samo močno združenje.

V Londonu je bil ustanovljen sedež organizacije, kateremu je poverjena glavna skrb pri zbiranju informacij in obveščevanju svetovne javnosti o posameznih primerih.

Ta center se je veliko ukvarjal (in se še) posebno s problemom apartheida v Južni Afriki, saj je ta država takrat sistematično mučila tudi do smrti kateregakoli osumljenca, ki naj bi simpatiziral za African National Congress. Organizacija je takrat po celem svetu širila krvave besede, ki so jih črnici, izmučeni do smrti, izrekli: "Uklenjeni smo v ta tihi cementni grob, to je živeča smrt, boleča in totalna".

Dandanes so sedeži organizacije razpršeni po celem svetu; vsak je poverjen, da zbira podatke o posameznih primerih grobe kršitve človeških pravic, nasilja in mučenja od strani samih državnih oblasti. Obenem vsak center skrbi, da sistematično vsak mesec pošilja razna pisma na oblasti, humanitarne organizacije, sodišča ipd. ter da izvaja širšo informativno akcijo za lokalno skupnost. Večkrat izvedejo posamezni centri širše akcije za zbiranje podpisov npr. proti smrtni obsodbi, mirovne shode ter sit-in-e.

Vida Valenčič

**»Kaj ni dobro, da človek zna čim več, Aminabad,« sem ga vprašal.
»Ne, čim manj znaš, tem manj si zmožen biti nesrečen.«**

(Rebula)

"Več znaš, več veljaš", je staro slovensko reklo, ki pa samo delno drži. Rebula v svoji knjigi postavi drugačno trditev. Svoje misli izraža preko rimskega sužnja, barbara, ki trdi, da če manj znaš, manj možnosti je, da si nesrečen.

V današnjih časih si človek lahko ustvari lepo življenje samo, če ima srečo in če je primerno izobražen. Znanje naj bi človeka osrečevalo, ker mu odpira oči, ker mu daje možnosti za uspešno prihodnost in mu pestri duha.

To seveda velja v normalnih življenjskih pogojih, ko se ima človek možnost razvijati in ustvarjati po svoje, brez zadržkov in brez ljudi, ki bi ga ovirali. V takšnih okoliščinah velja star slovenski pregovor.

Zgoraj citirani naslov pa je odlomek iz pgovora dveh sužnjev, kar pomeni, da nista fizično svobodna, vendar pa se lahko njun duh in misli razvijajo neod-

visno od telesa. Tako se je tudi zgodilo, saj se pogovarjata dve izobraženi osebi, vendar jima njuno znanje ni v veselje, temveč jima prinaša le gorje.

Hudo je že, če človeku odvzamemo osebno svobodo in mu ne damo niti možnosti za lastni intelektualni razvoj. Po drugi strani pa je tako bolje, saj ima človek, s tem ko manj zna tudi manj možnosti videti vse, kar se slabega dogaja okoli njega. Znanje širi obzorja in to nas nekako osvobaja, vendar nam daje tudi jasnejši pogled na svet in na ljudi, ki nas obkrožajo. Izobražen človek se tako še bolj zaveda krivic, ki se dogajajo njemu in drugim.

Po tej primerjavi med izobraženimi ljudmi, ki se nahajajo v različnih življenjskih okoliščinah, sem prišla do zaključka, da je znanje vrsta miselne svobode, ki pa lahko človeka rešuje ali pa samo utesnjuje: več zna, več namreč vidi; in to, kar vidi, marsikdaj ni lepo.

Taja Gustinčič

**RAST, mladinska priloga Mladike.
Pripravlja uredniški odbor mladih.**

**Pri tej številki so sodelovali:
Maša Bandelj, Janez Drnovšek,
Neva in Andrej Zaghet,
F. Janez Mljač, Neli Ban,
Breda in Tomaž Susič,
Taja Gustinčič, Vida Valenčič
in Sara Trampuž.**

**To številko sta uredili:
Alenka Štoka in Breda Susič.**

Trst, julij 1994

**Tisk Graphart
Drevored G. D'Annunzio 27/E,
Tel. 040/772151**